

УДК 32:392(477) «312»

І. П. Печеранський
доктор філософських наук,
доцент кафедри філософії

Київського національного університету культури і мистецтв

ТРАДИЦІЯ ТА АВТОРИТЕТ У КОНТЕКСТІ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми. На сучасному етапі державного будівництва та суспільного розвитку, коли перед Україною з подвійною силою постали давня небезпека (російська загроза) та нові виклики (суперечлива євроінтеграція та корупція), коли в колі сучасних політологів і експертів з державного управління все частіше лунають перестороги щодо засилля політико-правового нігілізму, який, у свою чергу, тісно пов'язаний з високим рівнем національного нігілізму, залишеного нам у спадок від попередньої радянської держави, та «феодално-комуністичної» ментальності, позбутися якої ніяк не дає високий рівень корумпованості політичного й управлінського класу, виявляється актуальною потреба звернення до концептуальних засад політико-правової культури українців, без урахування, осмислення та імплементації яких неможливі стабілізація та модернізація соціально-економічної та правової ситуації в країні сьогодні.

Важливий процес стабільного і поступального розвитку України на пряму залежить не лише від ринково-економічних і міжнародних факторів, але й від специфічних норм, цінностей, символів, ритуалів, історичного досвіду, власних традицій, які, сукупно утворюючи політико-правову культуру країни, постають помітним фактором політичної та суспільної самоорганізації на національному ґрунті. Підкреслимо, саме на національному, що передбачає здоровий імунітет по відношенню до механізмів трансплантації готових норм, принципів та інститутів чи то демократії західноєвропейського зразку, чи то «русского мира». І тут не потрібно забувати, що основою такого національного та структурного ядра політико-правової свідомості будь-якого суб'єкта української державності виступають фундаментальні концепти, світоглядне і теоретичне значення яких залежить від тривалого історичного досвіду територіально-громадського життя і специфічного культурно-політичного генотипу, що передається від покоління до покоління, вчиняючи потужний вплив на політико-правову реальність, на взаємостосунки індивіда, суспільства та держави. Серед таких концептів, на які хотілося б звернути увагу в даній статті, є поняття «авторитет» і «традиції».

Осмилення окремих аспектів політико-правової культури міститься в роботах як зарубіжних (Г. Алмонд, С. Верба, М. Дюверже, Л. Пай, У. Розенбаум, М. Дюверже, Р. Інглхарт і т.д.), так і українських вчених (В. Андрущенко, О. Аграновська, І. Бекешкіна, В. Бебик, О. Газенко, М. Головатий, В. Головченко, І. Курас, К. Колесніченко, Т. Кушнірова, С. Легуша, М. Михальченко, Л. Нагорна, М. Подберезький, В. Полохало, О. Пометун, С. Рябов, О. Семитко, А. Скуратівський, Б. Цимбалістий, В. Черней та ін.). Більшість із цих дослідників опосередковано звер-

таються переважно до поняття традиції, що є невід'ємною складовою духовно-практичного рівня політико-правової культури та суттєвим чинником, який детермінує її предметно-функціональний рівень [7, с. 269]. Але осторонь їх уваги залишається аналіз поняття авторитету в ключі політико-правової культури, адже в українській політологічній науці застосовують це поняття здебільшого, коли розглядається проблема еліт і лідерства, аналізуються особисті якості керівників і державних службовців.

Мета статті. Метою даної статті є спроба проаналізувати поняття авторитету і традиції в межах політико-правової культури України. При цьому акцентується особлива увага на взаємозв'язку цих феноменів, без якого навряд чи варто говорити про національну політичну та правову культуру, адже саме вони відіграють важливе світоглядне, онтологічне та ідеологічне значення під час модернізації та демократизації України у ХХІ столітті, становлення її в якості конституційної та високорозвиненої держави. Реалізується мета в таких завданнях: по-перше, визначення категорій «авторитет» і «традиції» як таких факторів, що упорядковують, стабілізують і стимулюють розвиток політичної та правової культури нашої країни, і, по-друге, їх аналіз у контексті ідеології українського неоконсерватизму, що виступає ефективним інструментом виходу країни з кризи та платформою для реалізації омріяних реформ, які повинні завершити процес еволюції української державності та свободи, що триває вже понад 25 років.

Виклад основного матеріалу. Політична та правова культура України перебуває нині не в кращому стані. Події, які сколихнули сьогодні всю країну, засвідчили глибоку *роздвоєність* і *відчуженість* у політичному та правовому житті громадян. Йдеться про перехідний період, що затягнувся на невизначений термін і супроводжується поступовим відстороненням держави від населення, формуванням політико-економічної системи, на чолі якої знаходиться *blackmail state*, так звана «шантажистська держава», що легітимізує нерівність, бідність, клановість, несправедливість, непрофесіоналізм тощо. Це підживлює феномен «національної неприємності» (О. Забужко) населення, що базується на типові інертної і залежної людини, який залишився українцям у спадок від Російської імперії та тоталітаризму СРСР. Усі ці роки сучасної незалежності влада замість того, щоб створювати процвітаюче демократичне і громадянське суспільство, забезпечувати стійкість, стабільність і безпеку в країні, керуючись при цьому україноцентричною за своєю суттю ідеологією, займалась не чим іншим, як тим, що сьогодні називають *політичним підприємництвом*, створюючи підстави для розвитку олігархоміки; а для середнього

й дрібного класу, який теж виник в результаті загального перерозподілу, створювала такі умови, за яких практично жоден громадянин України не може вижити, не порушуючи окремих законів або приписів.

Сьогодні ми можемо помітити настільки сильно це «підприємництво», що породило олігархічно-люмпенську систему, яка намагається втриматися та відтворює себе з року в рік, проникло у всі сфери політико-правового життя: в правову ментальність і менталітет, від яких залежить функціонування норм, юридичних актів, інститутів, процесів, режимів, статусів, усього, що входить до правової культури як живого, динамічного організму; до політичної свідомості та інститутів, що відображається на якості української політики та парламентаризму, які за час так званої незалежності підкорилися ситуативній та підданській культурі.

Деформація засад політико-правового життя українців, в основі якої знаходиться логіка приватизації держави як варіанту лібералізму по-українськи, призвела до того, що Є. Головаха назвав «моментократією», тобто відсутністю стратегічного бачення ситуації в державі, психологією тимчасового правителя [18]. Саме ця форма «кратії» виступила дуже сприятливим ґрунтом для *фасадної державності*, або, як писав Є. Макеєв, що «зовнішніх ознак держави не бракує: герб, прапор, виправлений текст гімну, боездатний батальйон в Іраку, державні адміністрації і чиновники... Але ознак сучасної державності як не було, так і немає: зовнішній суверенітет не забезпечений, внутрішня керованість соціально-економічними процесами ґрунтовно втрачена, а перспектива її відновлення вкрай невизначена. Державність існує не поза кожним громадянином окремо, але тільки в ньому самому» [14].

Враховуючи зазначене, станом на сьогоднішній особливо гостро відчувається потреба у тому, про що ще у 2002 р. відмічав В. Ющенко, а саме, що «Україні необхідна кардинальна зміна управлінської культури, самої філософії державного управління...», яка повинна орієнтуватись на просту і прагматичну ідею – «побудову цивілізованого заможного суспільства на основі нових демократичних форм соціальної кооперації в державі. Шлях до такого суспільства лежить у тому числі через відновлення фундаментальних цінностей та відродження спільного історичного підґрунтя українського народу. Це дозволить уникнути нескінченних конфронтацій і на їх основі розгорнути позитивний політичний діалог у суспільстві» [18]. На додачу до слів третього президента слід відмітити, що цей *здоровий та національний прагматизм*, нестача якого є очевидною нині, повинен відштовхуватись не від «москвоцентризму» чи «америкоцентризму», а від україноцентричної стратегії розбудови незалежної, економічно міцної, демократичної та правової держави, політична культура в якій, перебуваючи у зв'язку з загальною культурою, формується на основі спільної історичної долі, мови, культурних традицій, інституту громадянства і толерантності українського етносу до інших етнічних груп. Лише на цих підвалинах можлива українська політична нація як суб'єкт міжнародної політики у ХХІ столітті.

У цьому ключі, коли ми говоримо про подолання ситуації відчуження держави від життя суспільства, його потреб і інтересів, особливого значення набуває

концепт *традиції*, який є нагадуванням про те, що принципи свободи, правопорядку, законності, релігії тощо не потрібно ставити в залежність від примх або поглядів тих чи інших осіб, пристрастей натовпу, навпаки, вони мають бути втілені у форми, які забезпечать їм постійність і владу. Ці форми тісно пов'язані з історичним досвідом і тими цінностями, які для консерватора є очевидними. Йдеться про онтологічний статус непорушних і фундаментальних чинників суспільного буття, який відіграє життєствердну та цивілізаційну роль, на чому наголошував С. Гантінгтон, коли постає загроза ідентичності [15, с. 186]. Або, як стверджував Е. Паунд, традиція – це краса, яку ми оберігаємо, а не кайдани, якими ми до чогось прикуті.

Інтерпретуючи в даному контексті традицію як спосіб легітимізації культурної реальності та принципи функціонування соціальних і політичних систем [17, с. 237], ми розуміємо її конститутивне значення, яке полягає в тому, що вона не зводиться виключно до основних елементів культурної матриці української національної самосвідомості. Що складають основу самозбереження і самозахисту нації (відчуття «ми-нація», міф про спільних предків і єдине походження, зв'язок з конкретною територією та рідним краєм, національним характером і його вираженням у національній героїці, традиційною національною релігією, мовою та спільною історичною пам'яттю) [1, с. 52–53]. Безперечно, вона виконує захисну і стабілізуючу функцію, втім, за словами Г.-Г. Гадамера, це ще й *traditur*, світ, що пізнається засобами комунікативного досвіду та безперервно передається нам як відкрите і нескінченне завдання [4, с. 14]. Таким чином, традиція потенційно містить у собі перспективи для подальшого поступу, вихід на інновації. «Під традицією ми розуміємо, – зазначає П. Штомпка, – сукупність тих об'єктів і ідей, джерела яких укорінені в минулому, але які можна виявити в сьогоденні... Традиція рівнозначна спадщині, оскільки реально зумовлена минулими... Будь-яка традиція, незалежно від її змісту, може стримувати творчість або новації, пропонуючи готові рецепти розв'язання сучасних проблем» [16, с. 96].

Консервативне мислення, опираючись на цей неотрадиціоналізм, чітко фіксує зв'язок суб'єктивного розуму і традиції. Не беручи до уваги, як відмічав С. Перрі, контекст останньої як «нагромадженної і перевіреної мудрості поколінь», розум стає безпорадним, відвертаючись від первинного досвіду власного буття. Так з'являється гностицизм, коли розум замикається в собі, а в людині виникає «прадавнє сатанинське прагнення бути як Бог»; релятивізм, коли мораль відривається від онтологічних засад суспільного буття, переходячи у «функцію ні з чим не пов'язаного розуму» [11, с. 593]. А якщо сюди ще додати ринковий індивідуалізм і раціоналізм у політиці (М. Оукшот), тоді виникають загрози політичного обману та кризи конституціоналізму, що породжують національний нігілізм.

Коли розум державного службовця чи політичного лідера втрачає зв'язок із культурною, в тому числі й політико-правовою, традицією, тоді він перетворюється на «політичного підприємця», керуючись інтересами власної вигоди та наживи. На першому місці для нього не Бог, держава чи нація, а він єдиний та його пріоритети. Ні про жодне, як зазначав Ф. Меєр,

«відповідальне застосування розуму в межах безперервної традиції» не йде мова, натомість з'являється суха і потворна ідеологія, що не відповідає духу і цінностям народу. Перефразовуючи американського журналіста та екстраполюючи його думку на українські реалії, необхідно відмітити, що підкорюючи політичні та економічні свободи утилітаристській етиці та ринковому прогресивізму, новочасна влада перетворила державу на «ліберально-олігархічного Левіафана», що стоїть на сторожі її активів та інтересів. Фатальна помилка багатьох, у тому числі й наших, правочентричних керманічів, що сьогодні знаходяться на чолі держави, «полягає переважно в змішуванні тимчасового з трансцендентним. Вони не змогли (або не забажали та воліли – Г.П.) розрізнити *авторитаризм*, який люди та установи використовують для придушення свободи людей, і *авторитет* Бога і правди» [10, с. 617]. У такий спосіб вони відкрили шлях для спокуси використати традицію як засіб пригнічення розуму, хоча вона виконує роль дороговказу для останнього.

Сьогодні особливо гостро відчувається потреба в неоконсерватизмі пост-революційного часу (йдеться про Революцію гідності), що передбачає не лише захист, але й відбір і оцінку, якісню трансформацію філософських і політичних засад, виходячи з розуміння традиції «не як пасивного сприйняття спадщини минулого в його фольклорно-етнографічному вимірі, а як свідомий вибір елементів цієї спадщини, що адекватні новим політичним викликам» [5, с. 3]. Саме ця ідеологія розцінюється нами як ідейна основа політичної та правової культури нашої країни на сучасному етапі, що, з одного боку, протиставляє опонентам ідеї національної самобутності та культурної своєрідності, обґрунтовує захист традиційних національних начал від руйнування зі сторони глобалізаційних та інтернаціональних ідей і трендів, а з іншого, збереження традицій виставляє як основу інновацій.

В умовах сучасних викликів та загроз головною метою неоконсерватизму в Україні є збереження стабільності в суспільстві на підставі ретрансляції культурних цінностей, подолання протиріччя в системі цінностей (тоталітарні *versus* демократичні), яке проявляється у відчуженому ставленні до офіційних політико-правових норм та інститутів [12, с. 156]. Також вироблення імунітету по відношенню до ідей універсалізму та егалітаризму, протистояння ідеологічному експансіонізму та уніфікаціонізму на засадах пріоритету цінностей національної свідомості. «Консервативна політична культура, – стверджує О. Горохов, – в умовах глобалізації та насадження універсальних політичних моделей є основним транслятором культурно-політичної спадщини народу в часі та просторі. Більш того, консервативна політична культура постає формою осмислення народом його основних цінностей, які дозволяють йому формувати свою політичну систему, зберегти свою ідентичність і національну культуру» [6, с. 78].

З таким поняттям традиції, що детермінує консервативну політичну та правову культуру, тісно пов'язаний феномен авторитету (етимологічно термін походить від латинського «*auctoritas*», нім. «*Autoritet*» та франц. «*Autorite*» – «влада, вплив, воля», утворених від «*auctor*» – «творець, винахідник, захисник, рад-

ник»). Вже на понятійному рівні він є полісемантичним, складним і багатозначним явищем. Аналізуючи його в нашому ключі, ми хотіли б звернути увагу на типологію М. Вебера, який виокремлював такі типи політичного лідерства та панування: а) традиційно-патримоніальний, в якому домінують традиції, освячені авторитетом сакралізованого минулого, коли влада, як правило, набуває патерналістських обрисів; б) легально-раціональний, заснований на формальних правилах, юридичних нормах і законах, які діють сьогодні; в) харизматичний, що передбачає владу пророків і вождів, яка ґрунтується на особистих якостях останніх, втілюється у відданості їхнім ідеям і настановам [3].

Проблема політико-правової культури України на посткомуністичній фазі її становлення, враховуючи вищезазначену типологію, полягає в домінуванні формально-бюрократичної та раціональної системи правил і законів, які не мають тісного зв'язку, завдяки тому, що консерватори називають «органічним моральним порядком», з авторитетом традиції. Ця система відтворює себе, із залученням силового ресурсу, засобів тиску і шантажу, здійснюючи це на тому ж таки легальному рівні, дискредитуючи в такий спосіб конституційні основи державності. Обслуговує ця система, за сприяння політиканів і політтехнологів, окрему касту людей, так звану політичну і правову еліту, які продукують свою субкультуру стосунків з окремими правилами і законами, що відчужують їх від народу ще більше. *Це призводить до технологізації та приватизації влади, яка втрачає зв'язок з «неформальним впливом» традицій, з трансцендентним та морально-духовним досвідом у політичній та культурній історії українського народу.*

У своїй роботі «Конституція на праві давності» Е. Берк наголошував: «Право давності – найсолідніше з усіх прав, і то не тільки у сфері власності, а у сфері, що має забезпечувати цю власність, – сфері врядування. Ці сфери перебувають одна з одною в гармонійних відносинах і допомагають одна одній. Право давності супроводить ще одна підстава авторитету, яка полягає в конституції людського розуму, – презумпція. Така презумпція має свої переваги навіть перед вибором нації, – набагато більші, ніж будь-яке раптове й тимчасове упорядкування як результат реальних виборів. Адже нація – це не ідея суто локального виміру, не одинична миттєва сукупність, а ідея неперервності, що охоплює і часовий, і кількісний, і просторовий виміри. І це не вибір одного дня чи однієї сукупності людей, не легковажний, не спокійний вибір, а продуманий вибір століть і поколінь; це конституція, утворена тим, що в десять тисяч раз краще за вибір, це результат особливих обставин, ситуацій, характерів, схильностей, моральних, громадських і суспільних звичаїв народу, які розкриваються тільки протягом тривалого періоду» [2, с. 504–505].

Міркуючи над цими словами, ми розуміємо, яким недооціненим сьогодні потенціалом володіє консервативна концепція політико-правової культури, яку варто відроджувати в Україні на сучасному етапі (нео-). Сучасні консерватори хочуть бачити не «голі» політичні формули, а «вбрані» в конституційні форми засади суспільного і демократичного розвитку, які

укорінені в лоні традицій, що постають вираженням «цивілізованої сили життя», а також забезпечують спадкоємність, сталість і стабільність, легітимність. *І тут авторитет є не штучно-спроєктованим і ситуативним, а органічно-сформованим, таким, що втілює в собі ціннісний зв'язок поколінь і джерело влади.* Р. Скратон свого часу підкреслював: «Суспільство існує лише за допомогою авторитету, й визнання цього авторитету становить зв'язок, що є не договірним, а трансцендентним, подібно до сімейних уз. Такий зв'язок потребує традиції та звичаю, за допомогою яких він може реалізуватися як громадянський факт. Але традиція не є статичною річчю. Це є активне досягнення неперервності; її можна відродити, врятувати та вдосконалити, наскільки дозволять сприятливі умови та слухна нагода» [13, с. 637].

Не лише умови та нагода, але, пригадуючи В. Липинського, «хотіння та уміння» національної еліти використовувати «дані політичної науки», правдиво і об'єктивно оцінюючи ситуацію [9, с. 344]. Це уміння є показником інтелігентності еліти, яка здатна розпізнати у своїй діяльності глибокий символізм давнини, усвідомити себе продовжувачами давніх українських політико-правових традицій. Той президент, парламентар чи суддя, який не просто цитуватиме на урочистих заходах, але й втілюватиме у своїй діяльності заповіді Володимира Мономаха, Ярослава Мудрого, київського митрополита Іларіона, Данила Галицького, Б. Хмельницького, П. Орлика, П. Могили, І. Мазепи, М. Грушевського, В. Липинського, Ю. Липи та ін., буде здатен у своїй державотворчій діяльності подолати ситуацію фрагментарності, невизначеності, неструктурованості, розірваності настанов і орієнтацій, що спостерігається сьогодні у політико-правовій культурі України. Саме «демократія мертвих» підтримає їх у цій нелегкій справі та витягне з тенет морального релятивізму.

Осмислюючи роль авторитету і традиції на шляху розбудови держави та модернізації політико-правової культури країни, дуже влучно із цього приводу висловився патріарх американського консерватизму Р. Керк, думкою якого ми підсумовуємо наш огляд. «Добре врядування, – зазначав він, – це не штучна вигадка, не винахід філософів із кав'ярень, що виріс на апріорних абстракціях у згоді з інтелектуальними настроями поточної миті. Врядування, похачем спроєктоване на основі теорій чистого розуму – це здебільшого огидне панування... Що ж, добре врядування, дуже відмінне від вищезгаданих, – це результат століть соціального досвіду. Воно було назване органічним, але я віддаю перевагу аналогічному термінові «духовне». Довіряючи мудрості наших предків і досвіді нації, воно покладається на прецедент, неписані закони, історичні випробування та помилки, консенсус громадської думки, досягнений протягом поколінь» [8, с. 607].

Висновки. Таким чином, реактуалізація концептів традиції та авторитету у вищерозглянутому ключі дає підстави стверджувати, що неоконсервативна концепція політично-правової культури, робота над якою вимагає кропітких і системних зусиль, здатна запобігти подальшій фрагментації та дестабілізації ситуації, скерувати процес державного будівництва в націотворчому напрямі та відродити авторитет Украї-

ни у світі. Якщо розвинені західні країни, які мають чималий досвід державотворення, можуть за основу брати веберівський легально-раціональний тип авторитету, де першорядну роль виконують бюрократи та юристи, що особливо помітно на прикладі Європарламенту, то наша країна, що мала трагічний досвід державного будівництва, потребує свого зміцнення в онтологічних засадах власної унікальності та самобутності. Політичні еліти, які хочуть запам'ятатися в якості не «закритого акціонерного товариства», а справжньої «національної аристократії», повинні усвідомити, що без підтримки традиції та авторитетів ми залишимося наодинці з марнославством і частковим досвідом нашого скороминущого життя, який, мов відкрита рана, що постійно кровавить, посилює розбрат і національній нігілізм у країні.

Література

1. Абизова Л. Традиціоналізм українського суспільства: збереження національної ідентичності чи консервування минулого? / Л. Абизова // Українознавчий альманах. – 2011. – Вип. 5. – С. 51–53.
2. Берк Е. Конституція на праві давності / Е. Берк // Консерватизм: Антологія. 2-ге вид.; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: ВД «Простір», «Смолооскип», 2008. – С. 503–509.
3. Вебер М. Три чисті типи легітимного панування / М. Вебер // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика; пер. з нім. О. Погорілий – К.: Основи, 1998. – С. 157–172.
4. Гадамер Х.-Г. Філософія и герменевтика / Х.-Г. Гадамер // Актуальность прекрасного; сост. М. Стафеевой; науч. ред. В. Малахов. – М.: Искусство, 1991. – С. 9–25.
5. Гордієнко М. Національна традиція як основа політичної доктрини консерватизму / М. Гордієнко // Українська національна ідея: реалії та перспективи. – 2007. – Вип. 19. – С. 3–10.
6. Горохов А.А. Методологические аспекты анализа консерватизма: идеология, мировоззрение, политическая культура / А.А. Горохов // Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право. – 2012. – Вып. 1. – С. 72–78.
7. Єфтені Н.М. Проблеми формування політичної культури в сучасному українському суспільстві / Н.М. Єфтені // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр.; редкол.: С.В. Ківалов (голов. ред.), Л.І. Кормич (заст. голов. ред.), М.А. Польовий [та ін.]. – Одеса: Фенікс, 2014. – Вип. 53. – С. 267–274.
8. Керк Р. Неписані закони, авторитет і впорядкована свобода / Р. Керк // Консерватизм: Антологія. 2-ге вид.; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: ВД «Простір», «Смолооскип», 2008. – С. 597–609.
9. Липинський В. Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму / В. Липинський. – К.-Філадельфія, 1995. – 470 с.
10. Меєр Ф. Свобода, традиція, консерватизм / Ф. Меєр // Консерватизм: Антологія. 2-ге вид.; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: ВД «Простір», «Смолооскип», 2008. – С. 610–620.
11. Перрі С. Розум і відновлення традиції / С. Перрі // Консерватизм: Антологія. 2-ге вид.; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: ВД «Простір», «Смолооскип», 2008. – С. 580–596.
12. Сипко О.С. Політична свідомість і політична культура сучасної України: регіональні особливості в

контексті проблеми формування української політичної нації / О. Сипко // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна «Питання політології». – 2001. – № 518. – С. 48–53.

13. Скратон Р. Авторитет, відданість і традиція / Р. Скратон // Консерватизм: Антологія. 2-ге вид.; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: ВД «Простір», «Смолоскип», 2008. – С. 622–637.

14. Україна 1991–2000: рух у часі, що зупинився // Дзеркало тижня. – 2000. – № 36(306). – 19 серпня – 1 вересня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zn.kiev.ua/nn/show/306/28180/>.

15. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.

16. Штомпка П. Социология социальных изменений / П. Штомпка; пер. с англ.; под ред. В.А. Ядова. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 416 с.

17. Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование общества. Сравнительное изучение цивилизации / Ш. Эйзенштадт; пер. с англ. А.В. Гордона; под ред. Б.С. Ерасова. – М.: Аспект Пресс, 1999. – 416 с.

18. Ющенко В. Тези про майбутнє / В. Ющенко // Дзеркало тижня. – № 5(380). – 2002. – 9-15 лютого. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.zn.kiev.ua/nn/show/380/33785/>.

Анотація

Печеранський І. П. Традиція та авторитет у контексті політико-правової культури сучасного українського суспільства. – Стаття.

У статті наголошується на важливості реактуалізації традиції та авторитету як неоконсервативних онтологічних, аксіологічних і ідеологічних концептів у контексті формування політико-правової культури України на сучасному етапі. Підкреслюється, що поступальний і демократичний розвиток нашого суспільства, враховуючи трагічний та дискретний досвід державного будівництва в українській історії, уможлиблюється завдяки вищезазначеним концептам. Аналізується ситуація відчуження політико-правової культури від традицій та авторитетів, що призводить до «національної неприємності» та нігілізму, політичного підприємництва, технологізації та приватизації влади в межах олігархічно-люмпенської системи. Зазначається, що імплементація цих концептів у конституційному полі перетворює державність із фасадної суми формальних ознак на ефективний механізм стабілізації, консолідації й поступу України в XXI столітті.

Ключові слова: українське суспільство, неоконсерватизм, політична та правова культура, традиція, авторитет, політичне підприємництво.

Аннотация

Печеранский И. П. Традиция и авторитет в контексте политико-правовой культуры современного украинского общества. – Статья.

В статье акцентируется внимание на важности реактуализации традиции и авторитета как неоконсервативных онтологических, аксиологических и идеологических концептов в контексте формирования политико-правовой культуры Украины на современном этапе. Подчеркивается, что поступательное и демократическое развитие общества, учитывая трагический и дискретный опыт государственного строительства в украинской истории, становится возможным благодаря вышеупомянутым концептам. Анализируется ситуация отчуждения политико-правовой культуры от традиций и авторитетов, что приводит к «национальному обмороку» и нигилизму, политическому предпринимательству, технологизации и приватизации власти в границах олигархическо-люмпенской системы. Отмечается, что имплементация этих концептов в конституционном поле превращает государственность из фасадной суммы формальных признаков в эффективный механизм стабилизации, консолидации и развития Украины в XXI веке.

Ключевые слова: украинское общество, неоконсерватизм, политическая и правовая культура, традиция, авторитет, политическое предпринимательство.

Summary

Pecheranskyi I. P. Traditions and credibility in the context of political and legal culture of modern Ukrainian society. – Article.

In the article the author emphasizes the importance and re-actualization of traditions and credibility as the neo-conservative ontological, axiological and ideological concepts in the context of forming political and legal culture of Ukraine on the modern stage. It is underlined that the progressive and the democratic development of our society including tragic and discrete experience of state building in the Ukrainian history, was possible thanks abovementioned concepts. Here is analyzed the situation of political and legal culture alienation from traditions and credibilities which led to «national fainting» and nihilism, political entrepreneurship, technologizing and privatization of power within oligarch-lumpen system. It is noted that implementation of these concepts in a constitutional field turns a statehood from front sum of formal characteristics into an effective mechanism of stabilization, consolidation and step of Ukraine in XXI century.

Key words: Ukrainian society, neo-conservatism, political and legal culture, tradition, credibility, political entrepreneurship.